Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 7 1 5 3 1 1 2

SPOMLADANSKI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 2

Četrtek, 31. maj 2007 / 120 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Napišite komentar k **enemu** od filozofskih besedil.

Pišite v izpitno polo z nalivnikom ali kemičnim svinčnikom. Nečitljive rešitve in nejasni popravki se točkujejo z nič (0) točkami.

Preden začnete, besedilo dobro premislite. **Osnutek napišite na konceptna lista. Osnutek se pri ocenjevanju ne upošteva.**

Vsak komentar je ovrednoten z 22 točkami.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

© RIC 2007

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA BESEDILA

Izberite odlomek iz dela, ki ste ga obravnavali na pripravah (za Platonovo *Državo* sta na voljo dva različna prevoda istega odlomka – izberite prevod, ki ste ga uporabljali na pripravah). V njem se obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar v obliki eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed; odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, umestite jo v širši **tematski in pojmovni okvir** celotne knjige (**ne obnavljajte celotne knjige**, temveč predstavite le tisto, kar je nujno potrebno za razumevanje odlomka) ter poskušajte razviti in utemeljiti svoj komentar dane rešitve. Del besedila in nekateri pojmi so tiskani poudarjeno – v komentarju jim namenite posebno pozornost.

PLATON: DRŽAVA

A) Prevod Jožeta Košarja

Ali soglašaš tudi s tem: glede na ***resnico in neresnico*** je paslika do svojega izvirnika v istem razmerju kakor ***mnenje do znanja***?
Seveda.
In zdaj premisli, kako naj razdelimo miselni svet.
Kako?
V prvem pododdelku (miselnega sveta) uporablja duša ***izvirnike*** (vidnega sveta), ki so tam posneti, kot čiste paslike, pri čemer se, izhajajoč iz ***golih domnev, ne vrača k začetku, temveč se usmerja h končnemu cilju***. V drugem pododdelku pa poskuša priti od ***domnev k nehipotetičnemu začetku***, pri čemer se ne opira na paslike iz prvega pododdelka, temveč si pomaga pri ***metodično spoznavnem postopku*** samo ***z idejami***. (510a–510b)

B) Prevod Gorazda Kocjančiča

»Ali hočeš pritrditi temu,« sem vprašal, »da je (vidni rod) takole razdeljen z ozirom na ***resnico in ne(resnico)***: prispodobljeno je v takšnem razmerju do tega, čemur je prispodobljeno, kot to, kar se lahko zgolj ***domneva, do spoznatnega***?«
»Da, vsekakor,« je rekel.
»In zdaj spet razmisli, kako naj naredimo zarezo v (zgolj) umljivi (rod).«
»Kako?«
»Takole: v prvem delu je duša prisiljena raziskovati tako, da kot podobe uporablja tiste ***resničnosti***, ki so bile prej posnemane, pri čemer na osnovi ***predpostavk potuje k Cilju, ne k Počelu***. V drugem delu pa (išče tako, da potuje k) ***nepredpostavljenemu Počelu***, na osnovi predpostavke, ne da bi pri tem uporabljala podobe kot v prejšnjem delu, temveč svojo pot ubira ***s samimi oblikami*** in prek njih.« (510a–510b)

ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Prav tako je lahko neko dejanje ***krivično ali pravično*** le po naključju. Če kdo nehote ali iz strahu vrne zaupani denar, tedaj o njem ne moremo trditi, da je ravnal pravično ali da je storil pravično dejanje, ampak je ravnal tako le po naključju. In obratno: o nekom, ki iz strahu ali nehote ne vrne zaupanega mu denarja, lahko rečemo, da je le po naključju ravnal krivično oziroma storil krivično dejanje.
Od ***hotenih dejanj*** so ena storjena namerno, druga nenamerno. Namerno so storjena tista dejanja, ki jih vnaprej premislimo, nenamerno pa tista, ki jih ne premislimo.
V medsebojnih odnosih lahko svojega bližnjega oškodujemo na tri načine. (1135b)

DESCARTES: MEDITACIJE

Ker sem namreč navajen v vseh drugih ***stvareh razločevati bivanje od bistva***, si zlahka dopovem, da ga je mogoče ločevati tudi od bistva Boga in si je tako Boga mogoče misliti kot nebivajočega. Toda če sem bolj pozoren, se mi razkrije, da ***bivanja ni mogoče ločevati od bistva Boga*** nič bolj kakor velikosti treh kotov trikotnika, enakih dvema pravima kotoma, od njegovega bistva ali idejo doline od ideje gore. (95–96)

KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Živi le ***še iz dolžnosti***, ne pa zato, ker bi mu življenje vsaj malo ugajalo.
Takšno je pravo ***gonilo čistega praktičnega uma***. To gonilo ni drugega ***kot čisti moralni zakon*** sam, kolikor nam da čutiti vzvišenost naše lastne ***nadčutne eksistence*** in kolikor subjektivno, v ljudeh, ki se hkrati zavedajo svojega ***čutnega bivanja*** in z njim povezane odvisnosti od svoje narave, ki je v tem pogledu močno ***patološko aficirana***, proizvaja ***spoštovanje*** do njihove višje določitve. (87)

NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

To je neka vrsta blaznosti volje v duševni okrutnosti brez primere: človekova volja, da se čuti krivega in zavrženega vse do nespravljivosti (...), ***njegova volja, da namerava inficirati in zastrupiti najbolj notranji temelj stvari s problemom kazni in dolga/krivde, da bi si enkrat za vselej zaprl pot iz tega labirinta "fiksnih idej", njegova volja, da povzdiguje ideal – ideal "svetega boga" –, pred obličjem katerega se bo jasno zavedal svoje absolutne ničvrednosti.*** Ah, ta blazna in žalostna bestija človek! (...) Tu je *bolezen*, brez dvoma, ***najstrašnejša bolezen***, kar jih je do sedaj besnelo v človeku: – in kdor še lahko posluša (toda danes nimamo več ušes za to! –), kako v tej noči mučenja in nesmisla doni krik *ljubezni*, krik najbolj hrepeneče očarljivosti, ***odrešitve v ljubezni***, ta se obrne stran, prežet z nepremagljivo grozo ... V človeku je toliko grozljivega! (II, 22, 279)

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

PRAZNA STRAN